

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus Aliqui De Examine Conscientiæ Generali Quotidiano Secundum Doctrinam S. P. N. Ignatii In Libello Exercitiorum

Palma, Luis de la

Coloniae, 1701

cap. 5. De alio signo ad dignoscendum istas cogitationes; & quanti referat
discretionis hujus scientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51909)

exposuimus; spiritus enim bonus semper movet ad bonum, & ad melius; spiritus malus vel apertè, vel occultè semper rendit ad malum: spiritus proprius, aliàs vana cogitat, aliàs mala, aliàs etiam bona: sed, ut aliquid mereatur, cum Dei gratiâ cooperante.

C A P U T V.

De alio signo ad dignoscendum istas cogitationes; & quanti referat discretionis hujus scientia.

Regula ad distinguendas cogitationes ex parte materiæ sive objecti, priori capite assignata, quamquam generalis esse possit, ad distinctionem earum, quæ adveniunt à spiritu bono, qui semper movet ad bonum; & illas quæ adveniunt à spiritu malo, qui semper movet ad malum: non tamen sufficit ad distinctionem spiritus proprii ex una parte, & spiritus boni vel mali ex altera. Cogitationes enim spiritus proprii, quan-

quandòque repræsentant rem bonam,
 instar spiritus boni; & quandòque rem
 malam, ad instar spiritus mali. Alte-
 rum ergò signum, sive altera regula ne-
 cessaria est. Hæc verò desumitur, I.
 à modo quo res proponitur. II. ab
 affectu, & dispositione quam in ani-
 ma relinquit. Atque ut à modo inci-
 piamus; certum est generaliter, spiritum
 proprium ex natura sua languidum, &
 debilem esse; atquè plus laboris in dis-
 cursibus adhibere, virtutemque, &
 efficaciam minorem afferre, quam affe-
 rat spiritus bonus, aut malus. Ratio
 clara est. Omnis enim qui vel loqui-
 tur, vel disputat, secundum vires, &
 ingenium suum loquitur, & disputat.
 Si curta supellex illi est, languidè bre-
 viterque rem proponit: sin verò hæc
 ampla est, majori energiâ efficaciâque
 rem agit. Quoniam igitur in genere
 spirituum anima nostra infima est, com-
 parata cum spiritibus, & bono, & ma-
 lo; cogitationes ejus ordinariè remis-
 siores, & minus efficaces sunt illis,
 quas spiritus potior fortiorque indit.
 Hinc

Hinc alius promanat effectus observatu dignus: quod nimirum facilius sit proprii spiritus motibus resistere, illosque non laboriosè possimus excutere quoties volumus. Quoniam *ex proprio surgunt motu ipsius hominis*. Circa cogitationes extrinsecè advenientes, non sic: importuniores enim, & obstinationes hæ sunt. Sicut quando lego, aut quidpiam meditor, desistere ab hoc opere haud gravatè possum, dum lubet: si verò alius mihi loquatur, amandare illum non possum, ut velim, præsertim si pugnax & obstinatus est in eo, quod afferre constituit. Sequitur hinc etiam altera differentia, quæ affectum dispositionemque animæ concernit. *Hi enim qui facile peccant lethaler, & peccatum peccato addunt, ferè solet inimicus noster illecebras carnis, & sensuum delectationes objicere, ut eos teneat peccatis plenos, ac semper cumulum adaugent: spiritus verò bonus è contrario, conscientiam illorum pungit assidue, & per syn- teresis, rationisque officium à peccando deterret, ut dicitur Regulâ primâ ex priori.*

prioribus de Discretionē. *Aliis* verò
 hominibus, ut Regula proximè sequen-
 ti dicitur, qui se à vitiis, & peccatis
 purgandos curant sollicitè, & in obsequiū
 divini studio magis ac magis indies pro-
 movent, immittit spiritus malignus mo-
 lestias, scrupulos, tristitias, rationes
 falsas, & alias id genus perturbationes,
 quibus profectum illum impediāt. Spi-
 ritui autem bono, ex opposito, proprium
 consuetumque est, rectè agentibus ani-
 mum ac vires addere, consolari, devo-
 tionis lacrymas ciere, illustrare mentem,
 & tranquillitatem dare, sublati ob-
 staculis omnibus, ut expeditius alacriusque
 per opera bona semper ultra tendant.
 Hos affectus non excitat spiritus pro-
 prius, nisi lentè & remissè, sive tendat
 in malum, sive in bonum: qui præter
 illa quæ ratiocinationem propriam con-
 sequuntur, & ex eā resultant, in se
 nihil sentit. Verum latior accommo-
 datiorque locus his esse potest. Tracta-
 tus de discretionē spirituum: hic nobis
 sufficiat, tria esse genera cogitationum
 quæ differunt in materiā, & modo,
 & spi-

observa-
 sit pro-
 illosque
 quoties
 surgunt
 gitatio-
 on sic:
 nationes
 o, aut
 ab hoc
 nluber:
 andare
 præfer-
 in eo,
 r hinc
 fectum
 it. Hu
 & pec-
 imicus
 um de-
 peccatis
 ugeat:
 nscien-
 per sym-
 ccando
 mâ ex
 priori.

& spiritum proprium ut ceteris infirmiore, post adhibitum laborem majorem consequi minus, & languidius objectum proponere, & facilius quam duobus aliis illi resisti posse. Juvabit hæc aliquantò magis enucleare, tum de cogitationibus bonis, tum de malis.

Quod attinet ad cogitationes bonas, quando intellectus noster se comparat, ut viribus propriis discurrat, v. g. in meditatione; necessarium est ante omnia prælegere materiam meditandam, hanc in puncta determinata dividere, memoriæ hæc imprimere, ut appositè super his suo ordine ratiocinemur ad excitandos effectus desideratos, secundum rationem cujusque genio magis accommodatam: nunc per syllogismos largius discurrendo; nunc per enthymemata strictius; nunc rationibus moventibus, nunc exemplis, nunc similitudinibus utendo; nunc verba quædam aut sententiam ponderando; aut alio denique modo. Quanta verò differentia hic sese aperit, quando Angelus Domini conatibus nostris supervenit,

venit, & aspirat ventus spiritus Sancti? Etenim, quæ lex adeò clara? quæ suavitas adeò penetrans? quæ requies adeò secunda? quæ scientia adeò nova? quæ ratio adeò efficax? quæ similitudo adeò viva? quis conceptus adeò subtilis? quod secretum adeò manifestum? Quanta hic intelligentia nullo nostro impendio? quanta scientia sinè studio acquisita? Quam liquidè experimur illud: (a) *Vivus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ, ac spiritus, compagum quoque, & medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis.* Felix, ait à Kempis, (b) *quem veritas per se docet, non per figuras, & voces transeuntes, sed sicuti se habet.* Beatus homo, ait David, (c) *quem tu erudieris Domine, & de lege tuâ docueris eum.* Dicebant olim filii Israel ad Moysen, inquit idem à Kempis, (d) *loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus,*
ne

(a) Hebr. 4. 12. (b) de Imit. l. 1. c. 3. n. 1.

(c) Ps. 93. 12. (d) lib. 3. c. 2. n. 1.

ne fortè moriamur. Non sic Domine,
 non sic oro: sed magis cum Samuele pro-
 pheta humiliter, ac desideranter obsecro.
 Loquere Domine, quia audit servus tuus.
 Non loquatur mihi Moyses, aut aliquis
 ex prophetis: sed tu potius loquere Do-
 mine Deus, inspirator, & illuminator
 omnium prophetarum. Quia tu solus
 sine eis potes me perfectè imbuere: illi
 autem sine te nihil proficiunt. Possunt
 quidem verba sonare, sed spiritum non
 conferunt. Pulchrè dicunt, sed te tace-
 te cor non accendunt. Litteras tradunt,
 sed tu sensum aperis. Mystèria profe-
 runt, sed tu rescras intellectum signato-
 rum. Mandata edicunt, sed tu iuvas
 ad perficiendum. Viam ostendunt, sed
 tu confortas ad ambulandum. Illi foris
 tantum agunt, sed tu corda instruis, &
 illuminas, illi exterius rigant, sed tu
 fecunditatem donas. Illi clamant ver-
 bis, sed tu auditui intelligentiam praebe-
 ris. Non ergo loquatur mihi Moyses, sed tu
 Domine Deus meus, aeterna veritas,
 ne fortè moriar, & sine fructu efficiar,
 si fuero tantum foris admonitus, & in-
 tus

tus non accensus. Ne sit mihi in iudicium, verbum auditum & non factum, cognitum nec amatum, creditum & non servatum. Loquere igitur Domine, quia audit servus tuus: verba enim vitæ æternæ habes. Loquere mihi, ad qualemcumque animæ meæ consolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem: tibi autem ad laudem, & gloriam, & perpetuum honorem. Mirabiliter his verbis hic divinus scriptor declarat efficaciam lucis divinæ, quandò spiritus bonus animæ loqui dignatur: describitque quantam vim verbis internis afferat, quantam auditui intelligentiam præbeat. Patet igitur id quod quærimus, quanta scilicet sit differentia inter cogitationes à spiritu bono advenientes, & proprias. Non egent ista declaratione aut probatione majori: hæc enim supervacanea esset expertis; frustranea inexpertis, qui hos spiritus boni effectus nequè intelligunt, nequè credunt.

Inter cogitationes spiritus proprii & mali, cum proportionem differentia eadem reperitur. Suggestio enim spi-

H

ritus

Domini, uele pro
r obsecro
vultum
t aliqui
ere Do
minator
tu solus
e: illi
Possunt
tum non
et acen-
radunt,
a profe-
signato-
tu iuvant
int, sed
illi foris
uis, &
sed tu
ant ver-
præbet
, sed tu
veritas,
efficiat,
& in-
tus

ritus mali vehemens est, festina, fervida. impatiens moræ, fatigat animum, & inquietam reddit: ut equum generosum fatigat lessor, quem assidue pergit calcaribus. Non cedendum tamen importuno huic lessori, sed standum propositis prius conceptis: juxta illud

(a) *Si spiritus potestatem habentis adfuerit super te, locum tuum ne dimiseris.*

Id expressè docet S. P. N. cum ait: (b)

Hominem tentatione pulsatum, mirum juvat patientiæ studium: ut qua tentationibus huiusmodi propriè opponitur, & è diametro resistit. Et iterum: (c) Tem-

pore desolationis nihil deliberandum aut innovandum est. Si enim senserit spiritus malus animam tentatione pullam trepidare, vacillare, cadere animis: (d)

Nalla, inquit, bestia super terram inimico illo tunc efferatior, acrior, & pertinacior in hominem, ut cum perniciem nostram malignæ obstinatæque mentis suæ desiderium adimpleat. Figurandus e-

(a) *Eccle. 10. 4, (b) Reg. 8. ex prior discret. (c) Reg. 5. ibid.*

(d) *Reg. 12. ibid.*

nim inimicus ille, veluti (a) In cathedra ignea, & fumosa sedens, horribilis figura, vultuque terribilis. Ex qua ejaculatur illa (b) tela ignea, ut Apostolus loquitur, quibus excutiendis vix apparet modus. Quæ verò esse possunt illa ignea tela, quæ ex cathedra sua ignea, & fumosa emittit, nisi rationes, quas homo nequè vidit, nequè audivit: nequè cogitatione affecutus est antehac, quarum veritatem obtegit, quasque veluti fumo suo involvit? De hac enim bellua scriptum est: (c) De naribus ejus procedit fumus, sicut olla succensa, atque ferventis: halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur. In quæ verba Gregorius: „ (d) Quia „ sicut fumo oculorum acies infirmatur: „ non immerito de ejus naribus fumus „ procedere asseritur, cujus noxiis inspirationibus prava in humanis cordibus cogitatio nascitur, per quam „ acies mentis obtunditur, ne lux in-
H 2 „ terna

(a) Medit. de duob. Vexil.

(b) Ephes. 6. 16.

(c) Job. 41. 11. (d) 33. Moral. 38

„ terna videatur. Quasi enim flamma
 „ narium caliginem emittit: quia in
 „ reproborum cordibus insidiarum locu-
 „ rum aspirationibus ex amore vite
 „ temporalis æstus congerit multipli-
 „ cium cogitationum. Et veluti fumus
 „ globos multiplicat: quia inanissima
 „ præsentis vitæ curas in terrenorum
 „ hominum mente coacervat. (a) *Hu-*
 „ *litus ejus prunas ardere facit.* Quia
 „ enim prunas, nisi succensas in ter-
 „ renis concupiscentiis reproborum
 „ hominum mentes appellat? Ardent
 „ enim, cum quodlibet temporale ap-
 „ petunt; quia nimirum urunt deside-
 „ ria, quæ quietum ac integrum esse
 „ animum non permittunt. (b) *Et*
 „ *flamma de ore ejus egreditur.* Flamma
 „ quippe oris ejus est ipsa instiga-
 „ tio occultæ locutionis. Præva enim
 „ suasionis verba ad uniuscujusque ani-
 „ mum facit: sed flamma est, quod
 „ ex ore ejus egreditur, quia ardet in
 „ desideriis animus cum ejus *sugge-*
 „ *stionibus*

(a) *ibid cap. 40.*

(b) *Job. 41. 12.*

„ stionibus instigatur. „ Hac ratione, atque his comparationibus declarat Gr gorius, vim, & violentiam tentationum advenientium à spiritu malo. Porro tentationes quæ proveniunt à spiritu proprio, generaliter moderatiores sunt, & superari vincique cum gratia Dei facilius possunt. Dico, Generaliter: quia, etsi verissimum sit, aliquandò à nobisipsis, sive à spiritu proprio tentationes insurgere adeò violentas, ut dubitari possit, an immitantur à spiritu malo: illa tamen vis non oritur ab hac tentatione per se, sed vel à vehementia passionis, vel à consuetudine inveterata, vel ab occasione prælente, vel ab humore melancholico, quæ virtuti imaginativæ usque adeò insidet, tamque debile reddit cerebrum, ut energumeno haud ab similis, cogitationibus suis resistendo non sit. Vires suas acquirunt cogitationes istæ, quia principiis non obstat, quandò infirmior illarum vis erat. Sicut enim qui in declivi præcipitem cursum instituit, impetu illo sibi im-

H 3

presso,

pressio, jam non est dominus sui motus, neque cursum sistere potest, etiam à nullo alio propellatur: ita simile quid iis evenit, qui propensionibus naturæ depravatæ obsecundantes, tantopere illarum vires & impetum paulatim augent, ut à spiritu maligno impelli videantur.

Quanti verò referat jam inde à principio nosse, à quo spiritu cogitationes nostræ oriantur, annotavit Cassianus his verbis. (a) „Hanc igitur oportet
 „tripartitam rationem nos jugiter ob-
 „servare, & universas cogitationes
 „quæ emergunt in corde nostro, sa-
 „gaci discretionem discutere: origines
 „earum, & causas, autoresque pri-
 „mitus indagantes, ut quales nos eis
 „præbere debeamus, ex illorum me-
 „rito qui eas suggerunt, considerare
 „possimus. „Hoc ipsum posuit S. P. N. in ipso titulo Regularum suarum de hac materiâ, qui sic habet: *Regula aliquot, ad motus animæ, quos diversis excitant spiritus, discernendos; ut bonum solum*

(a) Collat. I. c. 20.

solum admittantur, & pellantur mali.
 Rectè dicit, *Regula aliquot*, quis enim
 omnes, vel usquè adeò exactas assignet,
 ut quovis tempore hi spiritus certò dis-
 cerni possint, plenamque in hoc gene-
 re prudentiam ingenerent? Prudentia,
 ut vulgè dicitur, neque discitur, ne-
 què docetur. Si prudentiæ humanæ
 hoc tribuitur, potiori titulo dandum
 est divinæ, & spirituali. Hæc enim
 prudentia, quando Deus eam commu-
 nicat, facili negotio internoscit inter-
 norum motuum differentiam: sed huic
 ipsi, cui donum hoc datum est, per-
 difficile est Regulas aliis scribere ex om-
 ni parte perfectas, ad motus animæ dis-
 cernendos; quamquam illæ quæ pro-
 ponuntur, huc conferre possint. Quid
 enim facilius unicuique, quam ex fa-
 cierum diversitate discernere homines
 inter se? quid verò difficilius, quam
 diversitatis illius causas exprimere ver-
 bis? Quid facilius quam sapores gustu
 distinguere, odores olfactu, dissonan-
 tiam vocum auditu? quid difficilius
 quam harum discretionum regulas dare?

si mones,
 etiam a
 nile quid
 s nature
 toperet
 tim au-
 pelli v
 le à pri-
 itatione
 affiamus
 oportet
 iter ob-
 ratione
 tro, si
 origines
 que pri-
 s nos eis
 um me-
 xiderare
 fuit S. P.
 arum de
 regula a
 divers
 ut bon
 solum

Tu qui palato tuo gustasti mel, quo pacto mihi dicendo exprimes, quid aut quomodo sapiat, qui mel gustavi nunquam? Odorem moschi, & succini naribus percepisti: ediscere odores istos, ut te clarè intelligam, qui quales sint nescio. Musicus es: doce surdum quid rei sit musica. Sermonibus non dicitur ea distinctio, sed ut ait Job: (a) *Auris verba dijudicat, & fauces comedentis, saporem.* Regulæ igitur discretionis, etsi ad discretionem utiles sint, ipsam tamen discretionem dare non possunt, sed vel pleræque veletiam omnes in discretionem fundantur. Hæc discretio donum est, quod ipse Spiritus sanctus ad fidelium totiusque Ecclesiæ utilitatem ingentem impertit. Ut enim ait Apostolus: (b) *Alii datur prophetia, alii discretio spirituum.* Ut discernas an prophetia à divino, vel diabolico, vel humano spiritu sit, luce divinâ opus est: quam Spiritus sanctus animabus puris, & tranquillis infundit, quâ

(a) *Iob. 12. 11.*(b) *1. Corin. 12. 10.*

quâ adjuvante spirituum differentiam
 assequuntur. Propterea dicit alibi: (a)
*Spiritum nolite extinguere, prophetias
 nolite spernere; omnia autem probate, et
 quod bonum est tenete.* Paucissimis ver-
 bis Regulas omnes colligit Magister
 ille excellens, quæ in hac materia dari
 possunt. Primò igitur, quandò spiri-
 tus claritate sua instar lampadis intelle-
 ctum illustrat, *nolite* inquit *illum extin-*
guere. Sicut enim, ut notat Chryso-
 stomus in hæc verba Pauli, si quis
 lampadi accensæ aquam inspergat, aut
 pulverem, aut validiorem ventum im-
 mittat, lucem ejus extinguunt: ita perit
 similiter donum spiritus. Fit etiam sæ-
 penumero, ut nullo externo im-
 pulsu incumbente extinguatur fax:
 quandò videlicet oleum deficit. Oleum
 verò hic sunt opera bona, præsertim
 misericordiæ. Solliciti ergo simus, ne
 lucem spiritus extinguamus, ne in te-
 nebricola nocte ambulemus. Præterea,
prophetias nolite spernere, vilipendendo
 universas. Quamquam enim prophe-

H. 5

12

(a) 1. Thess. 5. 19.

tæ quidam falsi inventi sint, prophetas
 tamen veros Ecclesia semper habuit.
Probate igitur omnia, ut edulia proba-
 ri solent: de quibus docet experientia,
 an utilia sint, an noxia. Sic etiam spi-
 ritus probate, & experimini quales sint.
 Audite, legite, excutite, indagare
 per spirituales discretionis gustum, ut
 si quæ larva lateat, deprehendatur: &
 solum hoc, quod bonum est, retinete.
 En finem, ad quem tendunt omnes
 Regule discretionis. Juvabit hanc do-
 ctrinam Apostoli, audire verbis S. Dia-
 dochii, qui subtilitate suâ solitâ sic dis-
 serit de hac re. (a) „ Oportet eos, qui
 „ certant, animum semper extra per-
 „ turbationum fluctus conservare, ut
 „ mens cogitationes incurrentes dis-
 „ cernens, bonas quidem, & à Deo
 „ missas in penu memoriæ recondat:
 „ malas verò, & daemonicas ex apo-
 „ thecis naturæ ejiciat. Mare enim,
 „ cum tranquillum est, usquè ad fun-
 „ dum perspicuum est piscatoribus,
 „ ita
 (a) *De perfectione spirituali cap. 26.*
 Et 28.

„ ita ut tunc nihil ferè piscium eos
 „ lateat: cum verò ventis agitur, te-
 „ git tempestate turbida, quæ in pla-
 „ cida tranquillitate largiter facit per-
 „ spici. Ex quo fit, ut ars eorum,
 „ qui piscatorios dolos machinantur,
 „ (procelloso tempore) otiosa sit. Quod
 „ quidem menti, quæ in contempla-
 „ tione versatur, evenire solet tunc
 „ maximè, cum fundum ejus irâ in-
 „ justâ turbatum est..... Solummo-
 „ dò Spiritus sancti est purgare men-
 „ tem: nisi enim ingrediatur fortis il-
 „ le, & diripiat latronem, numquam
 „ illi præda eripietur. Oportet igitur
 „ in omnibus pace animæ Spiritum san-
 „ ctum recreare: ut lucernam cogni-
 „ tionis semper apud nos lucentem ha-
 „ beamus. Ipsa enim in penetrali
 „ mentis splendete, non solum illi
 „ amarulenti & tenebricosi dæmonum
 „ appulsus patefiunt: sed etiam mag-
 „ noperè languescunt, ab illo sancto,
 „ & glorioso lumine deprehensi. Idcir-
 „ cò Apostolus ait, *Spiritum nolite ex-*
 „ *tinguere*: id est, ne per maleficia,

H 6

„ &

prophetas
 habuit.
 a proba-
 erentia,
 tiam spi-
 ales sui.
 indagare
 tum, in-
 atur: &
 retinet.
 t omne
 tunc do-
 s. Dia-
 sic dis-
 eos, qui
 trā per-
 are, ut
 ites dis-
 a Deo
 condant:
 ex apo-
 enim,
 ad fun-
 oribus,
 „ ita
 cap. 26.

„ & pravas cogitationes Spiritum san-
 „ ctum tristitiâ afficiatis, ne suo illo
 „ splendore vos desinat protegere. Non
 „ enim æternum illud & vivificum Spi-
 „ ritus sancti lumen extinguitur: sed
 „ tristitia nostra, sive aversio ab illo,
 „ mentem sinè lumine cognitionis ob-
 „ scuram, & caligine circumfusam
 „ relinquit. „ Hactenus ille. Atque
 hæc sufficiant de puncto primo à S. P.
 N. hic proposito, sive de principiis ex
 quibus oriuntur cogitationes. Jam se-
 cundum aggrediamur, modum scilicet,
 quo ex cogitatione elicitur meritum, &
 peccatum.